

עומק הפשט

בס"ד, יום ג' פרשת עקב י"ט אב תשע"ח,
בענייני 'בין הזמנים'.

בירורי הלכה אקטואליים, מפי גדולי ופוסקי
הדור שליט"א. לעורר לב המעיין, ואין לסמוך
על הדברים הלכה למעשה.

גליון נושא:

'שמירת עינים' בטיול

פנינים

טיפים...

כמה עצות וטיפים לטובת היוצאים לטיול, להציל
נפשם מראיות אסורות. חלקם מספר קרן ישעי.

בית: 'הכי טוב בבית', בבחינת אֲשֶׁרִי יוֹשֵׁבִי בֵּיתְךָ
(תהלים פד ה).

בירור: לברר היטב להיכן נוסעים, שלא יכנס
למקומות מפוקפקים, ובאיזה שעות האתר יותר נקי.

בוקר: טיול במסלול עם בריכות מים, מומלץ להיכנס
למים 'על הבוקר' מיד אחרי תפילת 'ותיקין', שלא
מצויים מטיילים רבים. או בקבוצה גדולה ביחד, כך
מטיילים אחרים לא נכנסים. באופן כללי מסלולים
'רטובים' עם אפיקי ומבועי מים, בעייתיים פי כמה
ממסלולים 'יבשים'.

תפילה: להתפלל במילים פשוטות מעומק הלב
לבורא עולם לא להיכשל. אפשר לכוון על זה בתפילת
הדרך, בפרט במילים וְתַצִּילֵנוּ מִכָּף כָּל אוֹיֵב וְאוֹרֵב
וְלִסְטִים וְחַיִּוֹת רָעוֹת בְּדֶרֶךְ, וּמִכָּל מִיֵּנִי פְרָעָנוֹת
הַמְתַּרְגְּשׁוֹת וּבָאוֹת לְעוֹלָם.

מזוזה: יש ממליצים לומר את הפסוק כִּי מִלֶּאֱקִי
יֵצֵאָה לְךָ וכו'. ולתת צדקה, ולנשק את המזוזה.

לימוד: לחשוב בלימוד בנושא סוער ומרתק, שמסלק
את כל המחשבות הרעות. ויש לשים לב לא לדבר
בלימוד מול ערוה. ורק הרהור מותר נגד ערוה.

משקפים: אפשר להוריד את המשקפים, או ללבוש
משקפים כהות מאוד (ארחות רבינו).

אש: כשאתה באוטובוס הממוזג, אתה לא חייב
להסתכל כל הזמן על מה שקורה ברחוב, אינדרויסען
ברענט אפייער (בחוץ בוער אש), אין צורך להרים את
העינים בסקרנות לכל הכיוונים, התבוננות בנשים
אסורה בכל אופן. ויזהיר על כך גם את בני ביתו. ❖

דרכא אחרינא

שמירת עינים: בתקופת 'בין
הזמנים' בשלהי דקייטא, רבים
יוצאים לנפוש ולטייל בנאות דשא
(פארקים, מסלולי הליכה, מדשאות).
למרבה הצער, עקב ירידת הדורות
כמעט שלא שייך לצאת לטיול, בלי
להיות במקום שמצויים שם מראות
אסורות ופריצות, השם ירחם, בפרט
בימי הקיץ החמים. בגיליון הקודם
מספר 174 עסקנו ב'סכנות גשמיות',
בגיליון הנוכחי 175 נעסוק בדן
'סכנות רוחניות'.

רבים שואלים, האם מותר לצאת
לטיול למקום כזה, הרי יש איסור
לראות מראות שאינם צנועים,
ואסור להכניס עצמו למקום מכשול.

1. חיזוק!

ראה בקובץ הנפלא בנתיבות
ההלכה (קובץ ל) כך מיוחד על
שמירת עינים, יוצא לאור על ידי
מפעל והגית - הרב נחום קסטנר
שליט"א.

וראה בקונטרס הנפלא והאר
עינינו שחיבר הג"ר יוסף שלמה
גולדשמיט שליט"א, בו יבואר ענין
שמירת הראייה ברצון ובשמחה,
וראה שם במכתבי ההסכמות, שצריך
לעורר על זה גם בקרב 'בני התורה'.
ואמר החזו"א שקדושת האדם וחלקו
לעולם הבא, תלוי בקדושת ושמירת
העינים, וכפי שכתב הראב"ד
שהראשון לכל הגדרים הוא שמירת

העינים (עמוד יב). רגישות לטומאה הוא סימן קדושה, עד שהגר"א מוילנא הפריע לו אפילו קול הליכת סנדלי אשה (עמוד מה).

בקץ תשע"ח הופיע קובץ נפלא וימאן מבית אז נדברו, ובו מאמרי חיזוק נפלאים על נושא 'שמירת העינים'.

ושמעתי מהגר"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א מח"ס "גם אני אודך" ווארט יקר מאד מל"ק אדמו"ר משומרי אמונים בעל חוקי חיים זיע"א על הפסוק וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם (במדבר טו לט), "תתורו", מלשון "היתר", פירוש "ולא תתורו", "אל תחפשו היתרים" שלא לשמור העינים חס ושלוש. וכן בכינוס בני הישיבות ביום ג' פרשת דברים ה אב תשע"ח הכריזו בשם הגר"ר חיים קנייבסקי שליט"א, על גודל החיוב להתחזק במצות שמירת עינים.

2. החיוב לשמור את העינים...

מקור החיוב לשמירת העינים, מהפסוק בתורה (במדבר פרק טו פסוק לט) וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם. וכמבואר ברמב"ם (הלכות תשובה פרק ד הלכה ד) שראיית העינים עון גדול שהיא גורמת לגופן של עריות שנאמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. נחלקו הראשונים האם האיסור מדאורייתא או רק מדרבנן.

מבואר בגמ' בבא בתרא (דף נז:) וְעַצֵּם עֵינָיו מִרְאוֹת פָּרַע (ישעיהו פרק לג פסוק טו) זה שאינו מסתכל בנשים המכבסות על שפת הנהר יחפות בגילוי זרועותיהן (רבינו גרשום). שואלת הגמ' - אם הולך בדרך הזו למרות 'דאיכא דרכא אחרינא' (יש דרך אחרת), רשע הוא, אי 'ליכא דרכא אחרינא' (אין דרך אחרת), ומסתכל דרך הליכתו, אנוס הוא ואנוס רחמנא פטריה. מתרצת הגמ' - לעולם ד'ליכא דרכא אחרינא', אבל בכל זאת מידת חסידות לאנוס נפשו, ולהטות עיניו לצד אחר.

וכתב הגר"ר שמואל ברוך גנוט שליט"א (בספרו שלהי דקייטא סימן כד, עמוד צו) שלדעת הרשב"ם (ד"ה רשע), אם יש דרך אחרת, הוא רשע בעצם הכניסה למקום האיסור, אפילו שיעצום עיניו ולא יראה, חובה להתרחק מהעבירה, כמבואר בגמ' חולין (דף מד:) הרחק מן הכיעור. אמנם ביד רמה (ד"ה אי דאיכא) משמע שנקרא רשע רק אם הסתכל, אבל אם הלך ולא הסתכל מותר, למרות שיש 'דרכא אחרינא'.

ודייק הגר"ר בנימין זילבר זצ"ל (אז נדברו חלק ז סימן עה) מדברי הרמב"ם (איסורי ביאה פרק כא הלכה כא) שלא חילק בין אם יש דרכא אחרינא לליכא דרכא אחרינא, כי סובר שההלכה כהיד רמה, שאם עוצם עיניו מותר אפילו באיכא דרכא אחרינא. אכן האגרות משה והחוט שני לא למדו כדבריו, ופסקו כפירוש הרשב"ם. ואין הכרח מדברי הרמב"ם והשו"ע, שהביאו את עצם האיסור להסתכל, ולא נכנסו לפרטים.

והקשה החפץ חיים (כלל ו באר מים חיים יד) מדוע נקרא רשע באיכא דרכא אחרינא, הרי הלכה כרבי שמעון שהנאה הבאה לאדם בעל כרחו מותר כשיכול לפרוש מהאיסור ולא מתכוון להנות מהאיסור? ותירץ שבעריות נפשו של אדם מחמדתו, ויש חשש שמא יתגבר יצרו בעל כרחו ויבוא להרהר.

3. איסור הסתכלות

אסור להסתכל באשה כי עלול לבוא לידי הרהור, כמבואר בגמ' עבודה זרה (דף כ.) וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל דָּבָר רָע (דברים פרק כג פסוק י) שלא יסתכל אדם באשה נאה ואפילו פנויה, באשת איש ואפילו מכוערת.

נפסק ברמב"ם (איסור ביאה פרק כא הלכה כא) ובשו"ע (אבן העזר כא א), שאסור להסתכל על נשים לא צנועות, במקומות המכוסים ובשערותיהם, שמא יבוא לידי הרהור. והמסתכל באשה אפילו במקום גלוי, ומתכוון ליהנות כאילו הסתכל במקומות המכוסים. והמתכוין לעבור על האיסור, מכין אותו מכת מרדות.

המשנ"ב (סימן עה ס"ק ז) מפרט את איסורי הראיה, המסתכל באשה אפילו באצבע קטנה, בכונה ליהנות, עובר על לאו של לא תתורו אחרי עיניכם, ואפילו יש בידו תורה ומעשים טובים לא ינקה

מנהג ישראל תורה

מעשה שהיה

מספר הג"ר אברהם הלוי הורביץ זצ"ל (בספרו ארחות רבינו חלק ג עמוד קל אות מד) בדידי הוה עובדא, כאשר הוצרכתי לאוויר הים לצורך בריאות, ונמנעתי לנסוע בגלל שנתקלים בנשים עם לבוש לא צנוע. והורני הג"ר יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל לנסוע להינפש בנתניה באכסניה של 'ועד הישיבות'. ואין לחשוש במה שרואים מהאכסניה עד חוף הים, שהרי בליכא דרכא אחרינא מותר בראיה דרך העברה בעלמא, ורק הסתכלות אסורה, ומה שהנשים עוברות על ידו הוי העברה בעלמא.

והוסיף הסטייפלער שגם בבני ברק כשנתקל בפריצות באוטובוס, מפנה ראשו החוצה ולומד, ומה שרואה פריצות בחוץ, זה דרך העברה בעלמא, כי האוטו נוסע (ד.ח.).

חשוב להדגיש, שהסטייפלער התיר בים לצורך בריאות, ואין הוכחה מדבריו לכל טיול.

כבר הורה זקן, הג"ר אלעזר מנחם מן שך זצ"ל (מחשבת מוסר פרשת נח) כשעורר בשיחה על האיסור לנסוע לחוף שרתון, אמר שצריך לנסוע לנתניה, אף שכרוך בטירחה וזמן נסיעה ארוך, שזה בכלל 'איכא דרכא אחרינא' ונקרא רשע. והסכימו לדבריו הרבה מגדולי בני ברק.

אמנם הג"ר בנימין זילבר זצ"ל (אז נדברו חלק ז סימן עה) נחלק עליו כמובא שם בהרחבה טעמו ונימוקו, שבדרך עד נתניה יכול להיכשל יותר. ❖

מדינה של גהינום. וראיה בעלמא לפי תומו בלי הנאה, מותר ורק מצד המוסר יש לאסור. ובספר מנחת שמואל הוכיח שאדם חשוב צריך לזהר בכל אופן. וכתב הפרי מגדים שבמקומות שהדרך שהם מכוסים [כגון זרועות האישה וכדומה בשאר חלקי הגוף] אף ראייה סתם אסור. וכתבו הפוסקים שהבתולות בימינו נחשבות כנידות, מגיל שכבר הגיעו לזמן ווסת, ובכלל עריות הם.

והגדיר הג"ר משה שמואל שפירא זצ"ל (זהב משבא, והאר עינינו עמוד יא) שראייה הפוגמת תלויה בהתבוננות העינים לראות את הצורה לפרטים, אבל ראייה כללית בעלמא אינה פוגמת. ואין החילוק בזמן הראייה, אלא באיכות הראייה, לפעמים בראיה מועטת מתבונן לפרטים ונטמא עינו, ויש ראייה ארוכה שאינו מתבונן בצורה כלל, כאדם שהולך ברחוב, שאינו מתבונן בדרך שלפניו.

להלכה למעשה כותב בחוט שני (אבן העזר עמוד מה); 'מקומות המכוסים' של אשה אסור להסתכל אפילו ראייה בעלמא. 'מקומות הגלויים' כמו פנים וידיים, מותר בראיה בעלמא לפי תומו, ואסור להסתכל בהתבוננות להנאה.

'ליכא דרכא אחרינא' מותר לעבור במקום שמצוי פריצות, שההסתכלות דרך הליכתו הוא אונס. ומידת חסידות לעצום עיניו דרך הילוכו. 'איכא דרכא אחרינא' אסור לעבור במקום פריצות, וההולך נקרא רשע אף שעוצם עיניו.

דרך ארוכה: 'איכא דרכא אחרינא' הוא רק בדרך שאינה ארוכה יותר, ואין טורח גדול ללכת בה. כמבואר בתוס' (עבודה זרה דף מח: ד"ה אי) ונפסק בשו"ע (יו"ד סימן קמב סעיף ט) לגבי עבודה זרה, שאם יש לו דרך אחרת קצרה כמות אסור לעבור תחתיה, ואם לאו עובר תחתיה כשהוא רץ. וכתב בחוט שני (אבן העזר עמוד מה) ובספר ההסתכלות בהלכה (פרק ד הלכה ח) בשם הג"ר ישראל יעקב פיישר זצ"ל שדברי התוס' הם ההגדרה לאיכא דרכא אחרינא, ואין חיוב להוסיף ממון כדי לא לעבור במקום שמצויים נשים.

4. צורך של טיולים

אסור: כעת, נשאר לנו לברר מה הגדר של 'ליכא דרכא אחרינא'. האם טיול ונופש נחשב צורך מוצדק. ובתשובת הג"ר משה פיינשטיין זצ"ל (שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק א סימן נו) יוצא שלצורך פרנסה או שאר צרכיו ב'ליכא דרכא אחרינא' רשאי לסמוך על עצמו שלא יהרהר, כיון שמסיח דעתו. אבל כשאין לו צורך לעבור דוקא במקום המסוים כגון 'איכא דרכא אחרינא' או שאין

לו צורך ללכת שם שהולך רק לטייל אפילו ד'ליכא דרכא אחרינא' אסור לסמוך על עצמו שיסיח דעתו, שזה האיסור 'ונשמרת' שלא יסמוך על עצמו לומר שלא יהרהר. ובספר ההסתכלות בהלכה (פרק ד הלכה ז) פירש בכוונת הג"ר משה פיינשטיין שטיול וכל צרכי תענוגות עולם, אינם בגדר צורך, ואסור לטייל במקום שמצוי שם פריצות.

מותר כשיעצום עיניו: ונחלק עליו בספר שלהי דקייטא (עמוד צז), שרבי משה פיינשטיין אסר רק כשאין לו ענין לטייל במקום המסוים, שאסור משום איכא דרכא אחרינא, אבל כשאין לו טיול דומה במקום אחר מותר מדין אונס, שהרי זה בכלל מה שהתיר רבי משה - לעבודתו, לפרנסתו, ולשאר צרכיו. והקשה שהרי כלפי טיולים בסוכות כתב הג"ר משה פיינשטיין זצ"ל (אגרות משה חלק ג צג) שהטיול אינו בגדר צורך, והסיק שיש לחלק ביניהם.

והוסיף בספר שלהי דקייטא (עמוד צו) בשם הג"ר חיים קנייבסקי שליט"א שטיול נחשב צורך, ואם אין לו אפשרות לטייל במקום דומה בלי פריצות, מותר כשיעצום עיניו.

יש להוסיף, גם אם ננקוט שטיול נקרא צורך, אך אם יש לו מסלול עם פריצות ומסלול ללא פריצות ודאי יש ללכת במסלול הנקי מטעם איכא דרכא אחרינא, וכן אם יכול בקל ללכת באותו מסלול מוקדם בבוקר שאין פריצות יש לו חיוב להקדים.

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- א. ראיה: אסור להתבונן במקומות הגלויים שבאשה כגון בפניה ובידיה ואפילו באצבע קטנה. אבל במקומות המכוסים, אסור אפילו ראיה בעלמא.
- ב. זהירות: נחלקו הראשונים האם איסור הסתכלות באשה הוא מדאורייתא, או רק מדרבנן.
- ג. עקיפה: 'איכא דרכא אחרינא' פירוש, שיש לו דרך אחרת קצרה כמות, אבל אם יש טורח גדול בדרך האחרת, הרי זה בכלל 'ליכא דרכא אחרינא'.
- ד. דרכא אחרינא: נשים העומדות על הכביסה בנהר, ומגלות מקומות המכוסים, מותר ללכת שם באופן שליכא דרכא אחרינא, ואם מסתכל בדרך הליכתו אנוס הוא, ומצוה לעצום עיניו בדרך הילוכו. ואם איכא דרכא אחרינא ההולך שם נקרא רשע, אפילו שעוצם עיניו. ויש מתירים בעוצם עיניו.
- ה. לצורך: צורך מוצדק, היינו לצורך פרנסה, הבראה ונופש, ולשאר צרכיו.
- ו. טיול: נחלקו מורי זמננו, האם טיול הוא בגדר צורך שמותר בליכא דרכא אחרינא, או לא.

עומק הפשט'

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823 | 5047867@gmail.com **זכות הפצת התורה**

לא לפי קוראי
הגיליונות, לרפואת
הילד ישראל מרדכי
בן נחמה צירל נ"י
לרפואה שלימה בתוך
שאר חולי ישראל

הנושא לשבוע הבא;

'צהבת בברית מילה'

אפשרות להנצחה; לע"נ, לרפ"ש, לישועה, וכדומה!
ניתן לשלוח - רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.
אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדריים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.
וכן בקו הצדקה 073-2757000 יש להקיש עבור קוד 1529.

הודעה חשובה:

אפשר לקבל חינם כל
שבוע את הגיליון במייל
המעוניין ישלח בקשה
לכתובת

5047867@gmail.com